

DVODECIM PRINCIPIA  
PHILOSOPHIÆ,

M. RAYMUNDI LULLII,  
QVÆ ET LAMENTATIO SEU EXPOSTVLATIO PHILOSOPHIÆ contra Averroistas, & Phytica eiusdem dici possunt.

Deus cum Tua Altissima Sapientia & Virtute,  
Incipit liber lamentationis Philosophiæ.

**P**incipum Illustrissimo ac Francorum Serenissimo Regi, Domino Philippo, Iesu Christi munere eiusque admirando iuamine Regali: coronâ excellentissima retulgenti: eiusque dono tam natura bonis quam anima mirificè decorato: Philosophiæ eiusque principia duodecim, maximo fructuosa salutis incrementi diuissimè gratulari.

*Imploratio  
auxilij regij.*



**Q**UONIAM certum dignoscitur apud illum esse impetrandum auxiliū qui potestatis claritate triūphat: neque inter Christianitatis Reges præ cæteris fulgorem nouerim potestate, Christianæque, fidei zelo quam maximè & charitate: ideo ad te recurro, tanquam ad vltorem condignum columnamque maximam veritatis, pro iusticiæ auxilio impetrando, de iniuria mihi ab Averroistis in iis quæ sunt contra fidem illata, asserentibus quod secundum meum modum intelligēdi: videlicet intelligibile quod est meum subiectum: fides catholica est erronea atque falsa: sed per credere ipsam veram esse dicunt: & ideo faciunt mihi valde magnam iniuriam, quia meus intellectus non implicat per intelligere quantum possum: ut de cætero dicant se credere catholicam sanctam fidem & dicant quod non intelligunt ipsam esse falsam. Se autem excusant quod non possunt intelligere quod virgo posset parere filium, nec quod de nihilo fiat aliquid: & sic de articulis fidei, quod concedendum est quo ad sensum & imaginationem, sed non quo ad duodecim imperatrices diuinas in libro de natali tactas. Quæ sunt de principijs Theologiæ. Deo existente subiecto ipsius Theologiæ possunt agere ad placitum, quod virgo pariat filium, & hmoi: ego autem dupliciter sum Philosophia: videlicet primo cum sensu & imaginatione meus intellectus causat scientiam: post autem cum duodecim imperatricibus quæ sunt hæ: diuina bonitas, magnitudo eternitas potestas,

*Iniuria qua  
Averroiste  
afficiunt phi-  
losophiam.*

testas, sapientia, voluntas, virtus, veritas, gloria, perfectio, iustitia, & misericordia. Cum istis autem sum superius, & habeo coronam auream: & cum sensu & imaginatione inferius, habes argenteam.

Ait Philosophia suspirando atque lachrymādo, confiteor coram istis meis principis, quæ sunt forma, materia, generatio, corruptio, elementatio, vegetatio, sensus, imaginatio, motus, intellectus, voluntas, & memoria: quod nunquam concepi fraudem, neque dolum neque deceptionem contra Theologiam: imo confiteor quod sum ancilla eius, ut per ea quæ concipio per animam intelligam entia realia & laudem & benedicam Deum: & per imperatrices. 12 de esse Dei notitiam habeam atque de eius intrinseca operatione & sic de suis imperatricibus & de actibus, earum. Heu mihi, tristiter & dolorose ait Philosophia, nunquid vos alia mea principia scitis, quod ego talis sum: & vos (ait Philosophia) quid estis? Omnia responderunt (nisi intellectus qui tacuit) dixeruntque quod ipsa erat vera & legalis ancilla Theologiæ. Et tu intellectus (ait Philosophia) quid dicis? Respondit intellectus: ego sum quasi totus peruersus, cum Parhysis sit meus discursus in opinionibus, & ideo quid dicere possam? meum lumen debet esse per claritatem & veritatem: sed est offuscatum & tenebrosum per falsos errores Philosophorum: qui ita me suffocant quod vix possum habere anhelitum & virtutem: aliud remedium non video: nisi ut Dominus per Regem Francorum me iuuet & in breui, quia errores crescunt & veritates suffocantur. Parhysij autem est fundamentum, cum sit fama quod magis sum in ipsa quam in aliqua alia ciuitate.

Dum sic Philosophia lamentabatur & dolebat & alta voce clamabat, heu mihi ubi sunt religiosi, viri bene literati & deuoti & etiam alij qui me iuuent? dum sic Philosophia clamabat, suspirabat, & lamentabatur, accidit quod Raymundus, Contritio & Satisfactio exhibant urbem loquentes de peruerso statu mundi in quodam amœnissimo prato sub quadam arbore, supra quam plures auiculæ cantabant: & inuenerunt Philosophiam & sua principia supra tacta: quæ stabat ibi ut acciperet aliquam recreationem à pulchritudine arboris, & garribus auicularum, & etiam ibi erat fons valde pulcher. Domina autem supradietæ & Raymundus quæsiuerunt ab ea quare tam fortiter lamentabatur & dolebat? ipsa autem dixit causam & narrauit eis ea quæ supradietæ sunt, hoc dicto Philosophia rogauit Raymundum & Dominas quod irent ad Regem Francorum & dicerent ea quæ audiuerunt: & quod ponerent remedium: & imponderent in regis conscientiam nisi hoc faceret: sed Domina & Raymundus voluerunt ante scire statum suorum principiorum: placuit Philosophiæ & dixit quod forma primo de se ipsa loqueretur & ta-

*Philosophia  
confessio  
atq; lamentatio.*

*XI I. Principia Philosophiæ.*

*Raymundi comitis  
misticque in  
teruentus.*

*Philosophia  
orat Raymundum comites  
que vti pro  
ipsa deprecantur Regem.  
XII. Philosophiæ principiorum explicatio.*

li modo quod Dominæ & Raymundus de ipsa noticiam habere possent.

DE FORMA. CAP. I.

**A**IT forma: ego sum ens quod do esse rei, & sum absoluta & primitiua, eo quod cum materia prima cōstituo vnā substantiam generalem totius vniuersi.

Dixit forma, sum absoluta compositio ex forma bonitatis, magnitudinis, durationis, potestatis instinctus, appetitus, virtutis, veritatis, delectationis; & perfectionis. Ex omnibus principiis innatis actiue sum vna forma absoluta actiuando. Sum per bonitatem, magnitudinem, & sic de aliis principiis innatis, ex quibus sum constituta & sic sum absoluta.

Sum forma dupliciter sc. substantialiter & accidentaliter & sum ens in potentia ad omnes formas particulares me existente actu, & ex mea essentia exeuntibus & agentibus substantialibus euenientes & de me & de ipsis formæ accidentales, sunt progredientes & in me & in ipsis sunt sustentatæ & permanentes & ideo absoluta forma sum.

Ait forma. Sum substantia in potentia, hoc est, quod cum materia constituo vnā substantiam & ideo formæ particulares secundum viam generationis primo existunt in potentia & post existunt actu: & hoc actiuando.

Dixit forma. Non sum priuatio, eo quod sum ens existens actu, sed ratione generationis & corruptionis mei formæ particulares, quandoque sunt antiquæ, quandoque sunt nouæ, quoniam si essem priuatio ratione transmutationis deuenirem in non esse, quod secundum meam naturam est impossibile: eo quod non sum composita ex contrariis: imo ex cōcordantibus ut supra tactum est. Ens autem absolutum per nullam partem contrariam priuari potest.

Ait forma. Imo in quantum sum actio absoluta, ab omni materia sum denudata, aliter non essem absoluta actio: meæ autem formæ particulares in quibus sum diffusa & extensa per omnia indiuidua, id est à materiis particularibus sunt distinctæ eo quod actiue sunt existendo & agendo aliter: alio modo materia haberet actionem & ego passionem sub ipsa, quod est impossibile.

Dixit forma. Ego tota sum in materia actiuando & materia tota in me passionando, & ideo connexa sum cum ipsa in substantia & nostra accidentia sunt connexa: aliter non essemus vnā substantia extensa & continua quod est impossibile.

Ait forma, quia sum in prima materia & in omnibus materiis particularibus & sic de meis particularibus formis actiuando

oritur ex me substantialis actio & vera actio prædicamentalis cum qua ago in primam materiam & in omnes materias particulares: & a materia prima oritur passio prædicamentalis & ex ambabus oritur motus generalis actiuatus per meam naturam & passionatus per suam, cum quo motu sunt motæ substantiæ existentes in potentia cum suis accidentibus ad esse actuale nouum genitum & ratione corruptionis antiquatur priuatio & nouatur positio & hoc incessanter.

Dixit forma Ego & materia vnam analogiam constituimus, tamen ego primitiue & ipsa materia ex consequenti : & ratio huius est quia in motu ego sum inceptiua ratione actionis & materia consecutiua ratione passionis, ad quod secundum quod finis eius sum cum sim propter me & ipsa non propter se sed propter me: & ideo antequam ego deficiam ipsa deficit in particularibus cum non sit capax ad recipiendum totam meam actionem quo ad inferius, non autem quo ad superius, cum ipsa sit absoluta passio per naturam.

Rursus dixit forma. Ego sum similitudo Dei & materia est sua dissimilitudo, cum Deus sit forma & non materia, ad quod sequitur quod ego sum magis bona, magna, durabilis, potens, intelligibilis & amabilis virtuosa, vera, perfecta & gloriosa quam materia: & ideo sequitur quod possum magis in materiam agere quam materia possit pati: sed tale magis agere est in me in potentia & non possum ipsum reducere ad actum quia materia non potest tempore pati, ad quod sequitur quod mea essentia est intensa per bonitatem, magnitudinem, &c. & materia extensa & quod incorruptione materia ante incipit deficere quam ego: in generatione autem ego sum primitiua & materia consecutiua & ideo sum magis profunda quam materia cum sim similis formæ diuinæ, quæ est profunda quo ad sua correlatiua ut puta quo ad diuinas personas & sic de diuina bonitate &c. quæ est profunda quo ad sua correlatiua ratione cuius mea bonitas &c. est magis profunda quam bonitas materiæ.

Ait forma. Sum vna in numero priuatiue: hoc est quod corrupta vna forma indiuidui restauratur in alio indiuiduo genito & hoc absolute & ideo posito quod omnia indiuidua essent corrupta, ego essem restaurata in meo singulari numero & natura. Et hoc patet per istud exemplum: posito quod de vna massa argenti fieret vna scutella & vnus ciphus postmodum ponerentur in fornacem corruptis figuris eorum non corrumpetur argentum & essent in ipso in potentia alius ciphus & alia scutella vel coclear & huiusmodi.

Ait forma ego sum conseruans substantiam actiuando & hoc propter quod cum sum finis & materia passionando cū se habeat

ad me & ideo in ipsa conseruatione absoluta sum primitiua, materia autem consecutiua. ad quod sequitur quod sicut generatio substantiæ consistit per me primitiue sic corruptio consistit primitiue per materiam & in tanto quod ego non deficerem in conseruando & actiuando si materia posset sustinere in tantum passionando ipsam conseruationem: ad quod sequitur quod materia est magis circa priuationem quam ego sim in substantiis corruptibilibus.

Iterum ait forma sicut dictum est de conseruatione substantiali, ita suo modo intelligi potest de accidentali: ut puta albedo contracta in albo & nigredo in nigro & huiusmodi: quoniam albedo est forma accidentalis non materia & ideo cum sim forma substantialis mihi competit conseruatio formæ accidentalis non autem materiæ & corrupta albedine in albo corruptio primo est ex parte materiæ.

Ait forma. ego & materia intrinsece constituimus substantiam indiuiduatam, & ipsa incipit per me ut deinde est & accipit augmentum & extensionem per me actiuando & per materiam passionando & in tantum se extendit augmentatio quantum potest pati extensio materiæ. ad quod sequitur cõis quantitas intensa & extensa: intensa per me, extensa per materiam.

Ait forma: ego sum recepta actiuando in particularibus & materia recipiens & sustinens & hoc patet per istud exemplum ignis calefacit aerem & in quantum calefacit ipsum facit se receptum actiuando & ponit aerem recipientem caliditatem passionando & appetit aer ipsam passionem per materiam, & ignis actionem per suam formam.

Ait forma: Ego sum ens comparatiue actu & materia est ens in potentia ut patet per istud exemplum, in ouo est animal in potentia & in ferro gladius & hoc ex parte materiæ quæ expectat meam actionem & hoc est quia naturaliter sum primitiua per actionem & materia consecutiua per passionem ut supradictum est: & ideo cõpetit mihi esse actu & materiæ esse potentia.

Ait forma. Ego sum ens determinatum cum sim actiua, materia autem est ens confusum cum sit potentia ratione cuius passionis est confusio in potentia ratione materiæ, non autem ratione mei.

Ait forma. Ego sum ens perfectum, & ideo sum appetibilis a materia, ratione cuius appetibilitatis in communi appeto agere in materiam & materia pati, ad quod sequitur, quod materia per me est perfecta & non per se.

Ait forma Sum mota per formas particulares vna forma particulari genita de alia sub meis principiis innatis supra tactis motis per principia diuina, ut puta mea bonitas per bonitatem diuinam

uinam : mea magnitudo per magnitudinem diuinam & sic de aliis. Et hoc effectiue, quoniam quanto magis subsisto sub ipsis tanto magis sum alta & sublimis.

Ait forma. Sum mota per octauam spheram quæ mouet me in Saturno &c. sum mota per elementa & per elementata per corpora cœlestia sum cœlestiata: per elementa sum elementata: vegetata per vegetata: sensata per sensata: imaginata per imaginata: sum in aqua frigida mota in quantum sum potentia ad essendum calefacta: in albedine per album albificata sum mota in generatione & corruptione, non autem sum mota à priuatione, ut supra dictum est.

Rursus ait forma. Non sum ens existens inter esse & non esse, quia si sic, non ens iam esset ens, quod est contradictio. Veruntamen per accidens sum circa non ens, in substantia existente in potentia & non actu & sum veniens in corruptionem quod ad suum numerum nouatum.

Iterum ait forma, de me sunt omnes formæ particulares & vna est de alia secundum viam generationis: aliter vna forma non appeteret aliam ad multiplicandum suam speciem, nec esset subjectum in quo esset motus successiuus: & omnia ista essent contra meam naturam.

Rursus ait forma, finita sum & omnes meæ partes indiuiduatæ sunt, & finite potens sum naturaliter, sed impotens respectiue quo ad primum qui habet posse infinitum & super me potest agere miraculose ad placitum.

Multa alia dixisset forma de se ipsa, sed dimisit causa breuitatis dicens, quod omnia sunt implicata in eis qui de se ipsa dicta sunt, & hoc relinquimus intellectui sciētifico subtiliter intuēti.

## DE MATERIA. CAP. II.

**A**IT materia ego sum ens ex quo fit aliquid passionando & hoc substantialiter & accidentaliter, quia dux sum, quoniam ex me quæ sum primitiua fit materia particularis quæ est substantialis pars substantiæ: ut puta materia rosæ, equi & huiusmodi. Accidentaliter autem sum, sicut ferrum quod est in potentia ad gladium: & Grammatica ad non Grammaticum.

Ait materia Ego sum ex passiuâ bonitate, magnitudine, duratione, potestate, instinctu, appetitu, virtute, & hinc. Et ex omnibus istis passionibus cognatis sum composita & per totum cœlum & etiam per omnia elementa & elementata sum extensa atque mota, & ad meam nudam essentiam, & quo ad meum numerum & ideo ubicumque sim, sum bene magnè &c. passa & mota sub forma prima, cum qua sum coniuncta, & cum ipsa vna substantia: in qua omnes substantiæ corporales sunt inclusa, sed

maximè sum mota & passa sub forma prima qui est Deus qui cum sua bonitate passionat meam bonitatem & cum sua magnitudine meam magnitudinem: ipse est meus finis, mea causa prima, & ego sum effectus simpliciter eius, contra quem non habeo potestatem, nec resistantiam, quia si sic essem actiua rebellis & inobediens: & passio finita passionaret actionem infinitam quod est impossibile. Pòt ergo Deus agere de me siue per meam naturam siue supra meam naturam miraculose ut cognoscatur sua magna potentia, & virtus infinita, & infinita libertas suæ voluntatis infinitæ & etiam suum dominium.

Ait materia, sum absoluta passio sub absoluta forma sub qua sum coniuicta & sicut ex mari deriuantur omnes aquæ fluuiales & ad istud reuertuntur, sic à me deriuantur omnes materie particulares & ad me reuertuntur quia absoluta sum. Rursus ait materia. Non sum ens existens in potètia absolutè, quia si sic subjectum, in quo essem, sustentata esset in potentia & sic successiue in infinitum quod est impossibile. Sum ergo ens existens in potentia ad omnes substantias particulares sub formis particularibus existentes.

Iterum ait materia, sum substantia in potentia per hoc, quod de me & per me sum pars substantiæ & sine me substantia esse non potest: substantia quæ sum in potentia est eueniens per generationem aut per artificium: generationem sicut rosa in rosario in quo est in potentia: per artificium autem sicut est in partibus domus, in quibus domus existit in potentia ante quam sit constructa. Ait materia non sum priuatio: sed sum potentia ad priuationem, quoniam per meam impotentiam priuantur materie particulares per viam corruptionis ad quod sequitur priuatio formarum particularium: ut in capitulo formæ tactu est.

Rursus ait materia: in mea natura non inuenitur forma quæ sit ex me atque propter me, quia si sic, non essem passio absoluta & secundum quid meæ partes essent à me ab essentia & natura priuata; quod est impossibile, cum sim simpliciter absoluta.

Iterum ait materia. absoluta sum & inquam tum sum absoluta non sum, in partibus nouata: ipsæ autem materie particulares sunt nouatæ inquam tum de potentia in actum sunt motæ & quando corrumpitur non sum nouata priuatio quia sum absoluta. Ipsæ autem cum sint particulares in priuatione sunt nouatæ.

Ait materia. Indiuicta sum per quantitatem cum quæ sum quanta, ut puta longa, lata, & profunda, aut in circulo vel in corpore spherico rotunda: sum qualificata: ut puta in flamma lucefacta, calefacta. & in vino rubro rubefacta, in melle dulcificata, & in terra ponderosa; & in igne leuificata.

Rursus ait materia: sum relata , quia sum passiva sub forma actiua, & sum relata substantialiter & accidentaliter: substantialiter sicut in generatione in qua generans generat genitum: accidentaliter sicut in mechanicis, in quibus faciens facit siue fabricat factum siue factibile, & huiusmodi.

Ait materia: habituata sum habitu sub quo sum passionata & de vna specie in aliam mota: sicut mea passiva bonitas que sub mea passiva magnitudine est magna, & econuerso: & sic de aliis meis principis passivis innatis.

Rursus dixit materia, situata sum in circulo in cœlis, in elementis, in elementatis: meus autem situs est abstractus, qui in pluribus sitibus particularibus est diffusus ipso permanente in seipso absolute.

Item ait materia, in tempore sum & in ipso tempore sum mota successiue extra differentiam inter vnum nunc & aliud: aliter non essem in motu successiue continuato, verumtamen secundum quod sum recepta in meis partibus passivis, in vno tempore sum in vno particulari mota, & in alio tempore in alio particulari me remanente essentia indiuisa eo quod meus motus est absolutus & per consequens mea essentia.

Rursus ait materia, in loco absoluta sum & in quantum sum in particularibus diffusa & contracta in locis particularibus sum collocata & mediantibus meis partibus de vno loco ad alium mutata, me remanente absoluta in meo loco absoluto collocata & ipse locus in me est passionatus, & non extra me extensus cum sit vna pars de meis accidentibus, cū quibus sum coniuncta.

Ait materia sum prima quo ad meam essentiam eo quod sum absoluta, ut supra dictum est, & nisi essem cum prima forma coniuncta ipsa existente prima non haberem cum quo essem primitiua passio, & sic non essem prima materia, & hoc patet quia mea primitiua passiva bonitas, magnitudo, &c. non esset coniuncta cum primitiua actione bonitas, magnitudo, &c. & sic priuata prima forma vna particularis forma non posset esse genita de alia sic etiam si ego non essem materia prima, vna materia particularis non posset esse genita de alia & corrupta vna esset sua essentia corrupta, & in vniuerso esset vacuitas genita, & etiam discontinuatio, & etiam cessatio motus & per consequens annihilatio successiue totius vniuersi, quod est impossibile, probatum est ergo primam materiam esse.

Ait materia, multa alia possem dicere de me, sed longum esset narrare. & per ea quæ de me dixi, possunt intelligi quæcunque de me possunt dici.



## DE GENERATIONE. CAP. III.

**A**IT generatio. Ego sum esse, exiens & eueniens, & per meum exitum plura esse exeuntia & euenientia me exiit, & euenta cum meis propriis correlatiuis ut puta absolutum, generans, generabile & generare, cum quibus sum hoc quod sum. tribus modis maxime sum exita & euenta ex meis principiis innatis, quæ sunt bonitas, magnitudo, duratio, potestas, instinctus, appetitus, virtus, &c. quodlibet istorum est relatum naturaliter & ex ipsis relationibus sum exita & euenta, & primo exiens substantia in potentia, secundario substantia exita & euenta de potentia in actum, tertio de extra ad intra ut puta nutrimentum, augmentum, & huiusmodi.

Sum substantia exiens in potentia genita cum meis accidentibus, ut puta existens in potentia, in lapide, ferro, motu & spica in grano & sperma in animali & huiusmodi: est flamma genita de potentia in actum, & sic de spica, & huiusmodi, & hoc quia generans generat in sua propria passione, quæ est generabilitas mediante generare in tanto quod forma particularis est genita de forma vniuersali & materia particularis de materia vniuersali & particulare connexum de connexo vniuersali, & omnia ista per meam fecunditatem & naturam quæ sum absoluta, derivata à primis principiis, ut dictum est, & à fecunditate ipsarum flamma genita siue spica genita in actum viuit, nutritur & augmentatur secundum ea quæ recipit ab extra, ut puta flamma in lampade ab oleo viuit & in ipsa est alia flamma in potentia, si addatur lychnum per contactum: & sic de grano seminato in terra in quo sunt plura grana in potentia, & exeunt in actum per me & in me vegetatiua augmentando, transmutando elementata in suam sphaeram in grano seminato est humidum radicale, nutrimentale existens actum & ex radicali generantur plura humida radicabile, & ex nutrimentali plura nutribilia in granis spica, & hoc per me bene magnè durabiliter, potenter, &c. formaliter & materialiter mediante motu genito de potentia in actum.

Ait generatio, dixi de generatione quæ consistit in flamma & in plantis: modo intendo dicere de generatione quæ consistit in animalibus, & hoc sic. Ouum genitum fuit in potentia in gallina, & hoc per gallum: & fuit deductum in actum, ipso existente actum est in ipso, alias in potentia deductum in actum per motum & augmentationem principiorum innatorum, & hoc quia bonus & magnus est suus exitus & euentus: pullus genitus existens actum, exit ex ovo, existit elementatus, vegetatus & sensatus, & ipse comedens granum aut herbam, viuit & nutritur, de eis que ab extra veniunt granum elementatum & vegetatum: est in sua natura,

*Generatio  
animatum.*

Natura, est deductum in humidum nutrimentale pulli & humidum radicale est tanquam lychnum, ut ita loquar, vivens & si ipsum multiplicans per humidum nutrimentale, sicut flamma per oleum in lampade, pullus est sensatus, quia sensitiva est una pars eius, in ipso fuerunt in potentia actus sensitivæ ut puta videre per visum, audire per auditum, & huiusmodi, & reducuntur ad actum per me, quia bonum, magnum, &c. est pullus, videt figuram in grano, colorem, & huiusmodi, & ideo visibilitas grani non sensati per accidens est genita, aliter non se haberet pullus ad granum quæ visibilitas est genita per me.

Ait generatio & per meam bonitatem, magnitudinem, &c. quæ sunt in me genita principia superiora innata, ut supra dictum est. Dum pullus comedit granum sive herbam, generatur sapor, & hoc per me & meam bonitatem & magnitudinem, &c. sapor autem non est in grano in potentia, nisi per accidens, sed proprie, est per sensum genitus & deductus de potentia in actum, pullus est imaginatus per imaginationem sicut per sensitivam sensatus: & ideo actus imaginationis consistit in potentia, & reducitur ad actum per species abstractas à sensibilibus, & ideo gallus imaginatur locum: ubi comedit granum, & sic de fonte ubi potavit aquam.

Ait generatio, sicut dixi de pullo, ita potest dici de spermate in matrice mulieris, & huiusmodi, in quam venit semen cum humido radicali nutrimentali. Radicale autem vivit mediante humido nutrimentali & menstruo mulieris movet se augmentando, lineando, figurando, & huiusmodi, & hoc per me, quia per meam bonitatem bonum est, & per meam magnitudinem magnum est.

Ait generatio. Pullus non vivit in aqua sicut piscis, nec piscis in terra sicut pullus, & sic de salamandra quæ vivit in igne & nō in aqua, nec in terra, & hoc quia sum diffusa & fecunda per plures modos. Unde cum ita sit, quid mirum si iustitia Dei extra meam naturam sive supra agit de me, ad placitum conservando corpora damnatorum in clibano sempiterno, sicut ignis qui conservat salamandram in sua flamma, in qua salamandra est genita, nutrita & augmentata, & maxime quia iustitia Dei est magis bona, magna, &c. quam ego sum sine comparatione.

Ait generatio. Multa dixi & plura dicere possem de me ipse, naturaliter secundum substantiam & accidentia, in quibus sum diffusa & extensa & huiusmodi, bene, magnè, potenter, &c. sed volo dimittere istam materiam & transire ad generationem virtutum, & hoc sic. Iustitia est habitus (ait generatio) sub quo iustus iuste agit, & est per me genitus, & primo in potentia positus, & secundario in actum deductus, & objective

Generatio  
virtutum.  
Et 1. quidem  
iusticia

Per animam humanā nutritus & augmentatus, ipse habitus est descensus ab influentia & fecunditate principiorum innatorū, quæ sunt bonitas, magnitudo, &c. anima autē objectando species iusti, recolendo, intelligēdo & amando generat ipsum de ipsis speciebus collectis. & hoc est possibile, quia bonum magnum, &c. est quod bonum magnum est datum à principijs primitivis divinis, utputa à bonitate, magnitudine, &c. ut anima habeat iustum intelligere, recolere & amare, cum quibus causet iustum sentire, videndo, audiendo, &c. Iustum imaginari objectum & omnia ista descendunt à iustitia divina, quæ est causa primitiva & finis, & ut gentes habeāt pacem, & iusticia invicē, & sint dispositæ ad bene agendum, & malum evitandum

2. *Prudētia.* Ait generatio. Prudentia est habitus, sub quo prudens prudenter agit, eligendo bona & evitando mala, & ante eligendo, bona magna quam parva: & ante dimittendo magnum malum quam parvum, & omne malum simpliciter si possit: ipse habitus per me est genitus, & est decisus sicut ramunculus à sapientia, quæ est superius, quæ causat ipsum de similitudinibus, Postmodum per me & per hominem est deductus de potentia in actum mediante me ut prudenter agat per animā objective & movendo potentias inferiores ad utilitatem corporis sentiendo & imaginando, ut anima sit disposita ad agendum sub habitu prudentiæ: ipse homo prudēs est, recipiens similitudines entium, bonas & malas, bonas eligens per exemplum, & sic de malis evitando ipsas.

3. *Fortitudo*  
*desens.*

Item dicit generatio, Fortitudo est habitus per quem habituatus est fortis corde maxime causatus per voluntatem, quæ tendit ad suum finem primitivum optatum sub ipso, voluntas habet pœnas & languores per ea quæ eueniunt contra suū agere, per ipsum habitum est fortificata & quietata in suo vigore, ipse habitus est genitus de similitudinibus objectatis per voluntatem mediante me in quantum in potentia est positus & per agentem utputa per hominem, per me & per ipsam voluntatē est deductus practicus existens actu sub ipso habitu. homo est bellicosus contra vitia cum virtutibus iunctis & connexis fortitudini in tantum quod sensus nec imaginatio non possunt resistere per videre, audire, &c.

4. *Temperantia.*

Rursus dicit generatio. Temperantia est habitus sub quo temperatus temperate agit comedendo, bibendo, induendo, & huiusmodi. Iste habitus est ramus iustitiæ ratione æqualitatis ut sane vivat, & huiusmodi est genitus de similitudinibus collectis per animam, & de potentia in actum est deductus per hominem & per me: ipse autem habitus vivit & durat tantum quantum est fecunditas potentiarum animæ, quas temperate

objectat

objectat sicut objectare debet: & hoc bene, magne, &c.

Item dicit generatio. Fides est habitus à Deo datus, per quē *5. Fidei.*  
intellectus intelligit super vires suas ea quæ per suam naturam  
attingere non potest: ut puta articulos fidei & huiusmodi ipso  
habitu remanente eo quia est genitus de similitudinibus supe-  
rioribus, ut puta de similitudine divinæ bonitatis, magnitudi-  
nis, &c. Ego in hoc non sum generativa naturaliter, sed disposi-  
tiva, instrumentativa sub gratia divinâ. per ipsum habitum cō-  
sistit credere: & sub credere, intelligere. Nam quantum ipsum  
intelligere ascendit ad objectum superius tanto magnis ascen-  
dit credere super ipsum sicut oleum super aquam, quoniâ quā-  
to plus aqua ascendit, tanto plus oleum ascendit super ipsam, &  
ideo intellectus per intelligere & per credere idem objectum  
attingit, sed diversimode: scilicet magis per credere quam in-  
telligere.

Rursus ait generatio: spes est habitus, sub quo sperans sperat *6. Spei.*  
adjuvamentum & à Deo veniam: ipse habitus est datus à Deo,  
& ego sum instrumentum in generando spem mediante ani-  
ma objective: ipse habitus est nuncius inter Deum & homi-  
nē & est fœcundatus per divinas rationes in meis principijs in-  
natis. Ipse habitus est delectatio hominum & consolatio posito  
quod sit formatus, non dico de illo habitu spei deformato sub  
quo peccatores permanentes in peccato, credunt se habere à  
Deo adjuvamentū & veniam, talis autem habitus est spurius eo  
quod deformatus est & non genitus de illis similitudinibus: de  
quibus spes vera est genita quæ sunt de meis principijs innatis.

Itē dicit generatio; Caritas est habitus sub quo homo cha- *7. Charitatis*  
ritatius diligit Deum super seipsum, & proximū suum tanquā  
seipsum. Ipse habitus à Deo datus est: voluntas humana & ego  
non sumus sufficientes ad generandū ipsum cum sit super vires  
voluntatis existens & permanens: verū tamen ego sum disposi-  
tio ad colligendum habitum caritatis & ad ipsum generandū,  
& divina voluntas ponit ipsum in potentia, & mediante volun-  
tate de ipso habitu habituata deducit ipsum de potentia in a-  
ctum, ut agat sub illo habitu bene, magne, &c. Rursus ait gene-  
ratio; sapientia est habitus à deo datus, qui e-  
altat intellectum  
dando ei scientiam infusam, ut ascendat super prudentiam dis-  
positam per inferiora, & ut existat ita altus, & ita bene disposit⁹  
ad intelligendum vera per ipsum habitum sicut voluntas per  
charitatem, sine autem tali habitu esset intellectus injuriatus  
in via cum sit ita alta potentia causata per divinum intellectum  
sicut voluntas humana causata per divinam voluntatē. Sub isto  
autem habitu agit sapienter intellectus, ego autem preparo  
fecit, quibus utitur.

Ait

*Virtutes à  
7. principib.  
derivata.*

Ait generatio, dixi de septem virtutibus principalibus: & per ea quæ de ipsis dixi, potest cognosci quæ sunt essentialia ipsarum, quomodo generantur, crescunt & nutriuntur, & sic de virtutibus quæ ab ipsis derivantur, ut puta humilitas, patientia, constantia & huiusmodi: & ista scientia est valde preparativa ad acquirendum vitam æternam, cum virtutes sint viæ eius.

## DE CORRUPTIONE,

### CAP. IV.

*Hoc in loco  
desunt hac  
aut similia;  
velut cum  
homo amittit  
animam:  
Tunc enim  
corrumpi est  
seq; desinere  
simpliciter  
dicitur. Cor-  
rumpi autē  
secundum  
quid nil a-  
liud est quam  
amittere esse  
accidentale*

**A**IT corruptio, sum exitus ab esse, in non esse, & ideo me habeo contradictoriè ad hoc, quod dictum est de generatione. Ait corruptio, sum duplex: uno modo simpliciter sum, alio modo secundum quid & accidentaliter. Simpliciter, ut quando aliud amittit esse substantiale, sicut quando homo amittit formam accidentalem, ut quando aliquis amittit albedinem, quam habebat, dicitur corrumpi secundum quid: quia secundum illud accidens, quod est albedo.

Rursus ait corruptio, quando substantia consistit in potentia cum suis accidentibus per viam generationis, ut dictum est, & ego sum ibi in potentia, ut puta in ovo, in quo animal est in potentia: si frangatur illud ovum, corrumpitur illa potentia, & ego sum existens de esse in privationem ipsius animalis.

Ait corruptio, corrumpitur flamma in lampade, quando deficit oleum: dum durabat flamma, ego eram in potentia: corrupta flamma sum deducta in actum. Granum in area habet spicam in potentia, & ad consequentiam contrariam ego sum ipsa in potentia: & quando granum est seminatum spica est generata, per me granum est corruptum quo ad suum numerum: sua autem essentia transmutata est in pluribus granis, quæ sunt in spica genita, & in quolibet grano est alia spica in potentia per viam generationis, & ad consequentiam contrariam, Ego sum in ipsis in potentia, & ideo sum successive consequentia contraria generationi, ipsa generatio evenit ad esse, & ego evenio ad privationem ipsius esse.

Item ait corruptio, in spermate deducto in matricem est animal in potentia per generationem, & ego sum in spermate in potentia per viam privationis; quoniam genito animali corrumpitur sperma, & esse ipsius spermatis transit per viam transmutationis in aliam essentiam: in qua essentia nova ego sum noviter in potentia. Ad quod sequitur quod generatio & ego sumus connexæ tamen aliter & aliter: & hoc est necesse, ut motus naturæ sit continuus de potentia in actum, & de actu in potentiam circulatorum.

Rursus ait corruptio pullus comedit granum, in quo est spica in potentia: comesto autem grano ait corruptio ego sum deducta in actum successive privando potentiam spicæ & numerum grani: genita autem carne pulli de grano, ego sum in potentia in carne: mortuo pullo, ego sum causa privationis eius, & ideo ostenditur, per quem modum generatio & ego sum contradictoriæ.

Ait corruptio, multa alia possem dicere de me, sed per ea quæ dicta sunt intellectus bene speculativus & activus potest cognoscere alia, quæ de me possunt dici. Volo autem nunc transire ad virtutes morales, & ostendere per quem modum corrumpuntur, & vitia generantur eo quod sunt contradictoria.

Rursus ait corruptio, iusticia & avaritia se habent contradictoriè, & ideo per illum modum, per quem iusticia generata est (ut supradictum est) per oppositum generatur avaritia: dū autem homo est habituatus de iusticia, avaritia consistit in potentia: & quando iusticia corrumpitur, avaritia exit de potentia in actum: habitus autem avaritiæ est collectus & genitus per malitiam contra finem bonitatis, qui finis est deductus in privationem: & ideo avarus sub suo habitu est malus, & extra quietem, & retinet danda & eius appetitus est perversus, insatiabilis & privatius.

*Iusticia  
Avaritia*

Item ait corruptio, gula & temperantia sunt contradictoriæ, & ideo genita temperantia ego sum in subiecto in potentia, quia corrupta temperantia genita est gula, & deducta de potentia in actum: & ideo ostensum est, per quem modum habitus gulæ est de malitia genitus, & perversus appetitus; ad quod sequitur, quod homo gulosus est sine quiete, cum extra finem sit deductus & privatus: & ideo quando multum comedit, dolet respectu nimis comestionis, & quando parum comedit, & non habet quid comedat, etiam dolet, & semetipsum disponit ad infirmitatem, corruptionem & mortem.

*Gula.  
Temperantia.*

Dicit corruptio, luxuria & castitas sunt contradictoriæ. Castitas est habitus genitus de similitudinibus principiorum inatorum, & luxuria de dissimilitudinibus eorum & ideo similitudines virtutum, & dissimilitudines sunt contradictoriæ, ad quod sequitur, quod habitus castitatis & habitus luxuriæ sunt habitus contradictorij per bonam magnitudinem & per malam, per bonam durationem & per malam, per bonam potestatem & per malam, per bonum instinctum & per malum, per bonum appetitum & per malum, per virtutem & per vitium, & per formatam veritatem & per difformatam, per formatam dilectionem & per difformatam, per perfectionem & imperfectionem, & huiusmodi.

*Luxuria  
Castitas.*

Rursus

*Superbia*  
*Humilitas*

Rursus ait corruptio, superbia & humilitas sunt contradictoria, & ideo quando generatur humilitas, corrumpitur superbia, & e converso: ad quod sequitur, quod humilitas est contra omnia vitia quæcunque sint, & superbia contra omnes virtutes: & ideo sequuntur duo habitus, unus contradictorius, & alius contrarius: & contrarius oritur à contradictorio eo quod termini magis distant per contradictoriam quam per contrarietatem. Ego autem ait corruptio sum intentia per contradictoria, & extensa per contraria, & in isto passu ostenditur per quem modum generatio & ego sumus contradictoria & opposita in moralibus: unde cum ita sit homo superbus, est habitus de superbia contra sua principia innata, ratione cuius est inquietatus: & quia homo humilis est habitus de humilitate constituta, de similitudinibus principiorum innatorum est quietatus, patiens, benivolus, prudens iustus, & huiusmodi.

*Fides.*  
*Infidelitas*

Ait corruptio, Fides & infidelitas sunt contradictoria. fides autem est habitus (ut dictum est) cap. de generatione. Infidelitas est habitus constitutus ex similitudinibus contradictorijs, & ideo infidelis contradicit articulis fidei: & hoc duobus modis, credendo & intelligendo, sicut Sarracenus, qui non credit Deum esse trinum in personis & verbum divinum incarnatum, & huiusmodi: alio modo sicut Averroista Christianus, qui asserit quod secundum modum intelligendi impossibile est Deum esse trinum in personis, & verbum incarnatum: sed dicit se credere quod Deus sit trinus et incarnatus, cum se dicat esse Catholicum, & ideo Catholicus & Sarracenus se habent contradictorie: & etiam Catholicus & Averroista, quoniam si vero & simpliciter est impossibile trinitatem & incarnationem esse, impossibile est fidem Catholicam veram esse. Fides autem est habitus sub quo Catholicus verus ponit altitudines divinarum rationum per infinitatem omnimodè simplicem: Sarracenus autem & Averroista negant, & ideo Catholicus ponit Deum esse habentem bonitatem optimam, infinitam, magnitudinem, maximam infinitatem, &c. & est Dominus naturæ creatæ licentians ipsam naturam, quod ipsa agat naturaliter, & quod non sit aliquid resistens ei quod impediat, quod non possit agere super naturam ad placitum & miraculose, & hoc ponit fides per infinitam bonitatem & magnitudinem, &c. ad quod sequitur quod fides est positiva & infidelitas per me privativa. Dico per me quia intellectus per me est corruptus & perversus, & hoc quia homo infidelis vilis est.

Rursus ait corruptio, spes & desperatio sunt contradictoria. spes autem habitus genitus est, ut dictum est, & quia sum contra generationem per me desperatio genita est: & est genita

de contra-

de contradictorijs principiorum spei. Spes autem est contra me per iusticiam, prudentiam, &c. Et ego sum contra spem, per auariciam, gulam, &c. & ideo desperatus semper est in tristitia, & dolore, & quia suus habitus qui est desperatio, est constitutus de multis malis magnis durabilibus, &c. Sub quibus habet carentiam, de omnibus magnis bonis. Charitas & crudelitas sunt contradictoria, ad quod sequitur quod crudelitas est habitus constitutus de similitudinibus contradictorijs principiorum ex quibus est constituta charitas, & ideo crudelis plus diligit semetipsum quam Deum: & semetipsum, quam proximum suum, ad quod sequitur quod finis appetitus est perversus, cum quo est contra iusticiam, prudentiam, &c. & est privatus ab omni quiete, & in faciendo malum credit invenire quietem: sed non invenit, cum facere malum sit, per habitum privationis & corruptionis. Sapientia & stulticia sunt habitus, qui se habent contradictorie: & sunt constituti de principijs contradictorijs, ex quibus sequitur contradictio, & ideo stulticia potest cognosci per ea quæ dicta sunt de sapientia. homo stultus habet intellectum perversum, cum qua perversitate quando credit facere bonum, facit malum, & econverso: homo autem stultus est meus magnus amicus, non autem homo sapiens, eo quod amicus est generationis in bonis, magnis, durabilibus &c. Finivit corruptio sermonem suum, & dixit quod satis aperte dedit notitiam de seipsa, per ea quæ dicta sunt.

*Charitas.  
Crudelitas.*

*Sapientia.  
Stultitia.*

## DE ELEMENTATIVA.

### C A P V.

**D**IXIT elementativa, ego sum virtus naturalis progredens à formis elementorum substantialibus & accidentalibus. A substantialibus, quia ex quatuor formis elementorum sum constituta. & ab accidentibus: quia ex quatuor qualitatibus sum constituta, utputa ex caliditate, frigiditate, humiditate, & siccitate, & sic de alijs accidentibus: & sicut dixi de formis substantialibus, ita dico de quatuor materijs elementorum. Per formas autem sum activa & per materias passiva, & ideo tota sum progressa ex ipsis, & tota in ipsis permanens. Elementa autem in quantum sunt habitus, sunt sub me agentia & patientia in generabilibus & corruptibilibus. secundum quod dictum est de generatione & corruptione, & de forma & materia.

Ait elementativa, principia innata elementorum sunt bonitas magnitudo, duratio, &c. & ipsa principia in ipsis existentia sunt in me contracta medianibus elementis, ut habeam naturam ipse-



ipsorum principiorum, bonam, magnam, etc. sub qua natura sunt elementata, metalla, plantæ, & animalia.

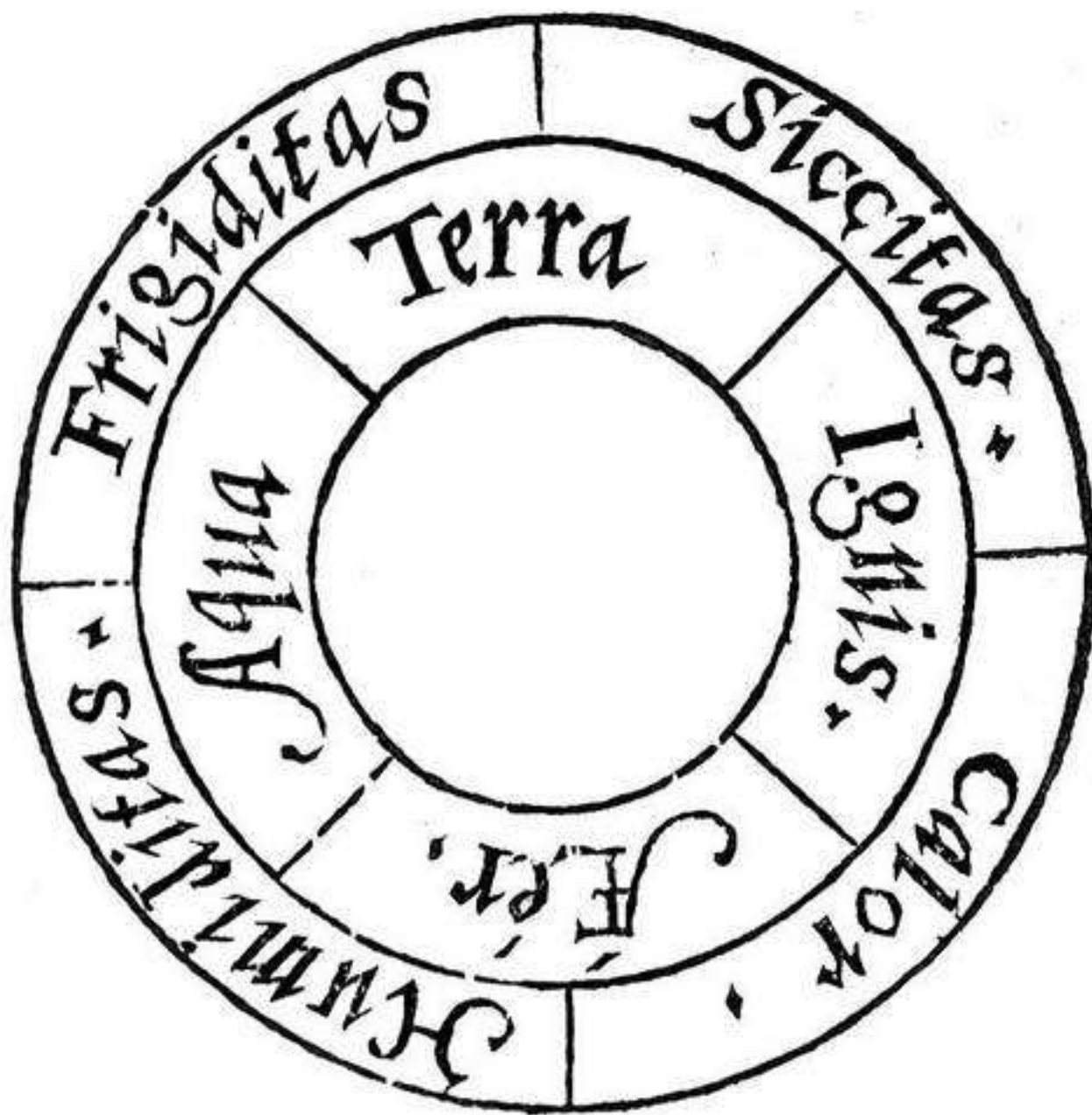
Rursus ait elementativa, ignis est substantia simplex, & dicitur, quod est simplex per hoc, quia habet suam formam, materiam & accidentia specifica, & simpliciter in ipso contracta, ut ex ipsis sit substantia distincta ab alijs elementis. Et sicut dico de igne, ita intelligitur de simplicitate aliorum elementorum: ad quod sequitur, quod mea natura est simplex, quam simplicitatem deduco in elementata, per viam generationis. Element. componuntur invicem, ut patet per quatuor massas sensibiles, ut puta flamma est calida & sicca, aer humidus & calidus: per frigiditatem frigidus, aqua in olla percussa à flamma est calida: per aerem humida, terra per aquam frigida & per consequens per aerem humida & per flammam calida, per ista laudem quatuor massas, ait elementativa, sum composita, & habeo naturam compositam, quam compositionem deduco in elementata per me composita, sicut caliditas est propria passio sive qualitas ignis & hoc simpliciter, & humiditas aeris, & frigiditas aquæ, & siccitas terræ. quia sic ipsæ qualitates constituuntur in me simpliciter, & quia per accidens componuntur ratione compositionis elementorum, sic in me sunt compositæ & ipsæ secundum quod sunt in me intrant elementata & in ipsis habent permanentiam.

Quatuor sunt colores principales ait elementativa, scilicet luciditas quæ simpliciter est color ignis, diaphanitas quæ simpliciter est color aeris: albedo aquæ: nigredo terræ. Et imò isti colores sunt in me simpliciter & quia componuntur elementa & ego sum composita, & ipsi sunt in me compositi & ideo naturaliter deduco ipsos colores in elementata quæ ad simplicitatem & compositionem. Colores autem intensi in elementatis simplicitatem significant: colores extensi & confusi significant compositionem.

Ait elementativa. Ignis & aer habent levitatem: aqua & terra ponderositatem & per hoc sequitur motus à superiori ad inferius & e converso & ratione obuiationis per accidens quod habet naturam ascendendi. Et e converso secundum magis & minus in subjecto, in quo sunt, descendit. Ex hoc generatur motus rectus & obliquus & secundum quod sunt & eueniunt in me. ego extensa per omnia elementa causo illos motus rectos & obliquos.

Rursus ait, elementativa, quia quatuor sunt elementa & quodlibet agit in aliud, ut puta ignis in aerem calefaciendo, & aer in aquam humectando, & aqua in terram frigefaciendo & terra in ignem desiccando, oritur motus circularis continuus & quia

quia mea essentia est ex ipsis meus motus in parte est circularis naturaliter, quamquam naturam pono in elementis.



Dixit elementatiua , per ea quæ dicta sunt per me & de me cognoscitur mea essentia & mea operatio in elementatis, nutrimentum, augmentatio, generatio, corruptio, & huiusmodi.

## DE VEGETATIVA.

### CAP. VI.

**A**IT vegetatiua, ego sum virtus contracta in vegetato, cuius sum anima, per quam ipsum vegetatum est vegetans, & per quam ipsa vegetabilitas est sua propria passio, & vegetare ab utroque est processum. Vegetans autem vegetat de elementatis in sua propria passione transmutatis & vegetatis peregrinatis & acquisitis mediante vegetare ex peregrinato in vegetare extrinseco, nutrito, genito & augmentato ex mea essentia quæ sum vegetatio.

Dixit vegetatiua, habeo tres species in mea natura quæ sunt generatio, augmentatio & nutrimentum. De istis autem speciebus dictum est cap. de generatione. Ego autem sum vna pars mundi diffusa & extensa in arboribus & animalibus. Mea principia innata sunt bonitas, magnitudo, duratio, potestas, instinctus, appetitus, virtus &c. in me contracta & specificata ex istis

omnibus est mea essentia & natura : & omnes meæ operationes  
& meus motus.

Ait vegetatiua, arbor est bona & est bona per bonitatem, eius  
sum ego, sum ergo bona. Ex mea bonitate absoluta in me con-  
tracta arbor animã, recipit generationem, augmentum, & nutri-  
mentum. Sua bonitas autem sic viuit & crescit de bonitate ele-  
mentorum sicut flamma in lampade de oleo. Et ideo si arbor  
bonum fructum facit, ipse fructus est generatus, nutritus & au-  
gmentatus in mea bonitate & de mea bonitate & in me perma-  
nens. Et quia mea bonitas est secunda, per meam bonitatem est  
positus alius fructus in ipso fructu in potentia & hoc bonum est  
ut mea bonitas sit permanens & de vna specie in aliam transiens,  
ut mea natura bona non sit ociosa nec in nihilum deducta.

Dixit vegetatiua, in me est contracta magnitudo in me spe-  
cificata & nutrita & data est mihi, ut sit mea natura magna per  
ipsam, est arbor magna habens magnam quantitatem, virtutem  
& naturam cum quibus habet aliam arborem in potentia: &  
quando illa arbor, quæ est in potentia, est deducta in actum, ha-  
bet aliam arborem in potentia, ut ego sim magna vegetatiua:  
magna autem non possum esse sic successive sine magnitudine  
elementorum ex qua augmento magnitudinem arboris. Ma-  
gnitudo autem elementorum non sufficit ad hoc nisi magnitu-  
do cœli sit efficiens per motum. Motus autem eius est magnifi-  
catus per magnitudinem, quæ est suum principium innatum à  
diuina magnitudine tantum: quæ magnitudo est affectrix ma-  
gnitudinis cœli & magnitudinis elementorum & facit meam  
magnitudinem: & hoc est quia est ambiens & finis super omnes  
magnitudines extrinsecas: & si mea natura posset tantum pati  
quantam magnitudo diuina posset dare in me magnitudinem:  
tunc extenderet meam magnitudinem in infinitum. Sed nō pot  
quo ad me quia non possum recipere infinitatem, cum ipsa infi-  
nitas non posset esse de mea natura nec in mea natura perma-  
nens: & ideo confiteor quòd plus pot causa in suo effectu dare  
magnitudinē quā effectus posset ipsam recipere, & hoc dignum  
& iustū est cū causa sit altior per finem quā effectus eius. Et de  
hoc exemplū habemus per formā & materiā, quoniā forma ha-  
bet altiorē finē quā materia cū det ei esse. & non propter hoc se-  
quitur ociositas in forma si materia nō possit tantū recipere esse  
quātū ipsa potest dare: eo quòd est permanēs in sua intensa ma-  
gnitudine actiua & materia in sua extensibilitate passiuā.

Ideo dixit vegetatiua, maledicūt illi qui asserūt quòd diuina  
magnitudo nō posset magis augere siue pducere magnitudinē  
in mūdo quā mūd<sup>o</sup> recipere, quæ magnitudo dū intrinsecè non  
existit ociosa in sua intensa natura sicut intellectus diuinus, qui

est in tanto magnus per suum intelligere, quantum est magnus per suum existere: non est ergo Deus ociosus per magnitudinem intrinsecè ut nec extrinsecè probatum est.

Ait vegetatiua, sū durabilis p durationē in me cōtractā & specificatā in meis indiuiduis, ut puta in rosa, lilio & viola, & sic duro & perseuero de vno indiuiduo in alio successiue. postquā duratio est mea anima substantialiter nata & absoluta, & in meis particularib⁹ diffusa & pfūda, & si nō durat ista rosa, ista viola, non propter hoc sū ociosa, quia duro in alia rosa, & in alia viola, deductis de potētia in actum, duro autem dum sunt in potentia & etiam quando eueniunt in actum, & quando corrumpuntur, remaneo in me absoluta duratione, & natura.

Dixit vegetatiua, potēs sū. Potestas autē quā habeo est mea natura mihi data & contracta à potestate absoluta in me subalternata. Dico autē quòd est absoluta p hoc quia habeo posse in rosa & viola, & etiā in equo, homine, & huiusmodi. Potestatem autē quam habeo in ista rosa, habeo formaliter & materialiter, per hoc quia potestas ipsi⁹ rosæ est de mea potestate absoluta, & ideo sua potestas est de mea potestate genita, augmētata, & nutrita, & si ipsa rosa posset habere tātā potestātē, quātū mea potestas est absoluta, ipsa esset tantū magna quantū est mea, quòd est impossibile: quoniam species ipsius rosæ hoc nō posset sustinere, nec etiā mea natura. Quia particulare non potest esse ita potens, sicut vniuersale: & ideo licet mea potestas non possit tota capi in ista rosa nō propter hoc sequitur, quòd sim ociosa, nec corrupta: & corrupta ipsa mea potestas est species in rosario: & posito, quod rosarium esset corruptum: & etiam omnes alie arbores: mea potestas esset permanens in mea absoluta natura, subalternata à prima potestate in me contracta, & ipsa forma à divina causata.

Rursus dixit vegetatiua, habeo instinctum mihi datum in me subalternatum & naturatum, cum quo instinctu habeo naturam in causando in rosario talem rosam sic figuratam, foliatam, coloratam, sapidam, quasi haberem intellectum ad hoc faciendū, sicut pictor per suum intellectum & suam imaginationem pingit talem rosam in pariete, & sicut dico de rosa, ita potest dici de lilio, viola, & huiusmodi.

Item dixit vegetatiua, habeo appetitum cum quo vegetare appeto vegetata. Ipse appetitus est mihi datus per appetitum superiorem in me contractum, & in me absolutum, subalternatum, cū quo habeo appetitū ad istā rosam, ad istud liliū, & ad istam violā: & ideo quales appeto, tales habeo: tū indigeo adiunamētū à primo motore, qui est prima causa, ut puta divina voluntas, quæ per meū appetitū est significata: ipsa autē est absoluta

& meus appetitus est subalternatus, & per suam virtutem in partibus contractus: ego in mea natura per meum appetitum sum sustentata.

Dixit vegetatiua, sicut exemplificauit de bonitate, magnitudine, &c. in ostendendo meam essentiam & naturam, meas operationes, & mea primitiua principia, sic possem dicere de mea virtute, veritate, delectatione, perfectione, & huiusmodi.

## DE SENSITIVA.

### CAP. VII.

**D**IXIT sensitiva; Ego sum virtus & natura, per quam ea quæ sunt, in me sunt sensata & naturata de mea natura: ut puta elementatiua, vegetatiua, imaginatiua cum omnibus quæ in me habent, & hæc per ea quæ dicta sunt de mea forma, generatione, & corruptione nota sunt intellectui bene intuenti & de scientia naturali habituato.

Ait sensitiva, in me sunt plures formæ euenientes, & plures materiæ cum accidentibus earum, ut dictum est. scilicet elementatiua, vegetatiua, & imaginatiua, & simul constituunt vnâ naturam: & in mea naturali relatione, & mea relatio in ipsis componimus animal iunctis relationibus earum in me, ut puta sentiens, elementans, vegetans, imaginans, tanquam vna forma, etiam sensibile, elementabile, vegetabile, imaginabile, tanquam vna materia, sentire, elementare, vegetare, imaginari, tanquam vna natura connexiua, & ideo per talem modum constituimus animal compositum ex prædictis potentiis, quod per me est sentiens, sensibile, & habet sentire elementando, vegetando, &c.

Ait sensitiva, meæ relationes prædictæ per principia innata sunt constitutæ, & relatæ: ut puta per bonitatem, magnitudinē &c. ista sunt principia nostra subalternata à principiis supremis descendentiâ, tanquam à causis primitiuis, ut puta à diuina bonitate, magnitudine, &c. sub quibus principia nostra comprehenduntur ad placitum, sicut finitum comprehenditur per infinitum, & nouum per æternum & huiusmodi. Et si nos plus possemus recipere fecunditates & influentias superiores, ipsæ possent plus agere in nobis, sed non possumus, quia finitas naturas habemus, & finitas relationes, & per consequens nouas, & quia inter infinitum & finitum, æternum & nouum, nulla est proportio, sicut euenit in me elementatiua ut sit in me sensata: sic ego & ipsa ut semel elementata: & per hoc sum sentiens in subiecto sensato in quo sum: hoc est ipsum per me habet sensum agentem cum quo sentit calorem, frigiditatem, famem, sitim, dolorem, delectationem, & huiusmodi; aliter non haberem

rem actionem, nec naturam agentem, quod est impossibile. Quoniam deficiente mea sensitiuitate deficeret propria sensibilitas, & per consequens sentire, & meæ relationes nihil essent in natura, nec aliæ relationes in me venientes supra tactus.

Rursus ait sensitiua, vegetatiua est in me sensata, quæ per motum est iuncta suis tribus speciebus in suo capit. præactis, ad quod sequitur in mea natura generare, nutrire & augmentare: per generare genero sensibilitates, ut puta per potentiam visiuam visibilitatem: per auditiuam audibilitatem, & huiusmodi. Ipsa autem nutrio & multiplico per objecta extrinseca, ut puta per colorem lapidis & figuram similitudines ponendo eorum in mea sensibilitate, absolutaque est mea propria passio, in quo facio ipsas sensatas, hoc est visibiles, cum quibus per accidens facio lapidem visibilem, qui lapis non est sensatus.

Ait sensitiua, rosarium non est per se potens, quod producat rosam de potentia in actum sine potestate cœli, nec ego à simili sum potens per meam potestatem sine potestate cœli, ut faciam lapidem visibilem. Et sicut dico de potestate, sic dico de mea bonitate, magnitudine, &c. quæ requirunt habere adiuuamentum, naturaliter ad bonificandum & magnificandum visibilitatis lapidis. & magis indigeo adiuuamento per primitiuam bonitatem, magnitudinem, &c. quæ sunt primæ causæ: quam per secundarias. Et quia magis indigeo primis causis quam secundariis: magis sum passa sub primis quam sub secundariis. Et sicut secundariæ me lædunt in meis sensibus exterioribus causa infirmitatis, multo magis & sine comparatione causæ primæ possunt agere in me ad placitum, & super meam naturam miraculose.

Dicit sensitiua: meus appetitus est, quod sensus sit sentiens siue agens, ut habeat actiuam naturam, & per consequens passiuam & connexam per sentire. Et ideo quando habeo licentiam ad agendum naturaliter per me meus appetitus est quietatus siue in quiescere, & quando aliquid ad extra me impedit, per meam naturam est mihi odibile, ut ita loquar, siue horribile, ut puta quando appeto videre, aut audire, aut comedere, aut bibere, & huiusmodi.

Item ait sensitiua, meus appetitus habet duas species inter alias, vna est intensitas & alia extensitas. Sua autem propinquitas est sub sua intensitate, & sua substantia sub sua extensitate: sicut nimia caliditas in aqua feruente, est magis per me sensibilibus, quam frigiditas in glacie siue in niue. Ratio huius est, quia magis est nociuum subiectum sensatum, nimis calidum quam nimis frigidum, cum ignis sit magis actiuus quam aqua: hoc idem possum dicere de odorabili & visibili, quoniam nimius tætor est magis nociuus, quam sit magnus odor delectabilis: & sic

de videre suo modo & de aliis secundum quod eueniunt objecta magis intensa aut minus intensa.

Rursus ait sensitiva anima, absoluta sum in sensato, hoc est, per sensum communem & particulata sum in sensibus exterioribus, & subalternata sum in quolibet sensu exteriori, ut puta in potentia visiva quæ sentit organum, scilicet oculum qui potest videre album & nigrum, & colorem tertium confusum: ipsa autem potentia visiva est tantum generalis ad videndum colorem confusum, siue mixtum in colorato, quantum albedinem intensam in albo: & sic de nigredine intensa: sed color confusus non est tantum dispositus, ut sit per eam objectatus sicut color intensus, & ideo patet per hoc quod non deficit potentia visiva quoad se, sed subiectum deformatum & impropportionatum: & ideo dico & confiteor, quod plus potest diuina potestas in me per se ipsam & propter se ipsam, quam ego per me, atque propter me & hoc dignum & iustum est, cum ipsa sit causa & finis, & ego effectus.

Item ait sensitiva. multa alia verba possem dicere de me, sed per ea quæ de me dixi, sum cognoscibilis quo ad meam naturam, essentiam, existentiam, & agentiam.

### DE IMAGINATIVA. CAP. IIX.

**D**IXIT imaginatiua, ego sum virtus eueniens de sensitiva, & in ipsa sum permanens: dico quod sum eueniens de ipsa, quia in ipsa sum exiens in potentia ad omnia imaginabilia, & in ipsa sum permanens, cum sit meum subiectum, à quo extraho imaginabilia.

Rursus ait imaginatiua: sum absoluta vna pars vniuersi: eo quod vna pars bonitatis absolute est in me contracta, & sic de alia parte vniuersi, quæ est magnitudo, &c. de omnibus istis attributis sum constituta substantialiter & accidentaliter, ratione cuius sum substantia absoluta, quo ad meam essentiam & naturam, & habeo accidentia absoluta à mea substantia & progressiva in me permanentia.

Dixit imaginatiua, quodlibet meorum principiorum absolutorum, est in me relatam, eo quod de correlatiuis sensitivæ sunt euenientia. ipsa autem correlatiua consistunt in me communia correlatiua, ut puta imaginatiua, imaginabile & imaginari: & ideo quodlibet est correlatiuum absolutum ad plura, eo quod meum imaginatiuum potest imaginari plura individua sub pluribus speciebus existentia per meam communem & propriam passionem, quæ est imaginatiuitas, in qua sunt deducibilia de potentia ad actum cum communi imaginari.

Rursus ait imaginatiua: ego & sensitiva sumus connexæ, & æquale

quælibet in alia tota extensa. Aliter non possem imaginari: omnia sensibilia abstrahendo species sensibiles in me imaginatas, quoniam sum connexa cum sensitiva, ut imaginer sensibilia: moueo sensitivam ad sentire, secundum magis & minus, & per consequens suum instinctum & appetitum ad delectationem siue ad oppositum.

Rursus dixit imaginatiua: in mæmetipsa sum absoluta, cum absoluto sensu & communi coniuncta & in sensibus exterioribus sum contracta, & subalternata, ut puta per visum, auditum, &c. Per visum autem sum generalis potentia ad imaginandum visibilia: ut puta albedinem in albo, figuram in castro, & huiusmodi: & sic de auditiva per auditum imaginando plures sonos siue voces.

Ait imaginatiua: Quia in sensibus exterioribus sum contracta per ipsos sum contracta in particularibus, ut puta ad imaginandum vnum castrum, vnam rosam, vnū sonum, & huiusmodi.

Iterum dixit imaginatiua: sensitiva non potest multiplicare Chimæram, eo quod non potest agere de me, cum sit meum subiectum & non econuerso. Sum autem superius, & ipsa inferius, & per consequens mea bonitas est super suam, & mea magnitudo super suam, & sic de aliis: ad quod, secundum quod sum sua perfectio per accidens: ut puta, quando indiget calore, aut cibo, aut coitu, imaginor suam indigentiam, & dirigo ipsam ad objectum desideratum, & idem objectum per ipsam est sensibile, & per me imaginabile.

Dixit imaginatiua, cum sim cum sensitiva coniuncta, cōpono ad placitum Chimæram, & facio ipsam compositam ex pluribus similitudinibus particularium differentibus in specie: ut puta. Chimæram habentem caput hominis, corpus leonis, pedes bouis, caudam piscis, & huiusmodi.

Rursus ait imaginatiua, mea imaginabilia sūt bona per meā bonitatem, & si sint mala id esset per accidens, cum mea magnitudine imaginor magna imaginabilia, & si velim possem imaginari parua, eo quod absoluta sum super sensitivam. Mel dulce etiam possum imaginari dulce, & si vellem possum ipsum imaginari amarū, & de dulcedine & amaritudine possum facere Chimæram. Sensitiva non potest me impedire, nec mirum quia ego sum supra ipsam tanquam forma, & ipsa sub me tanquam materia, & hoc per meam bonitatem super bonitatem eius, & per meā magnitudinem super suam & huiusmodi. Et hoc quia mea principia innata natāt super sua, sicut oleū super aquam: & ideo cū ita sit, quid mirū si Deus potest cum suis principiis siue dignitatibus primitiuis & necessariis agere supra meam naturam miraculosè, & super naturam sensitive, cum simus potentia



inferiores, & dignitates sint Dei superiores.

Item dixit imaginatiua, sensitua non potest extendere vires suas supra meas: quoniam quicquid ipsa potest sentire, possum imaginari: & ego possum imaginari Chimæras, & ipsa non potest sentire, nec objectare. Intellectus autem est potentia super me multo magis quam ego supra sensituiam, cum ipse sit substantia spiritalis, & nos ambæ sumus de genere corporeitatis: & ideo quid mirum si intellectus humanus potest objectare species, & genera abstracta, & ego non possum ipsas species, nec genera imaginari. Et sicut dico de intellectu, ita dico de voluntate & memoria, ex quibus anima rationalis est constituta, habens altiora principia innata quam ego habeam.

Multa alia, ait imaginatiua, possum dicere de me physicè, sed sufficiant ea, quæ dixi: quia per ea, quæ dixi, potest cognosci mea essentia, natura & operatio. Posito autem quod intellectus sit physicus & naturalis aliter non: cū mea dicta sint alta & profunda.

### DE MOTU. CAP. IX.

**D**IXIT motus. Ego sum ens existens in potentia ad actum, & sum existens in subiecto, in quo sum, cum quo mouens mouet mobile de potentia in actum.

Dixit motus, sum ens absolutum, primò progrediens à principis innatis cœli, utputa bonitate, magnitudine, &c. quoniam, inquam, tum bonitas bonificat magnitudinem, & magnitudo magnificat bonitatem, & sic de aliis: sum genericus & progrediens à correlatiuis eorum. Et constituitur cœlum compositum ex forma & materia, & decem prædicamentis, quæ forma mouet se per me actiuando: & mouet materiam passionando: & hoc cum quantitate, quia quantus sum: cum qualitate quia qualis sum: cum relatiuis quia relatus sum, & huiusmodi.

Ait motus, anima sum cum qua cœlum mouet se ipsum sicut habitus naturalis, sub quo mouens mouet se ipsum. Non per me sicut ignis qui sub sua caliditate mouet se ad calefaciendum, & sub habitu leuitatis ad ascendendum: & aqua sub habitu grauitatis ad descendendum, & huiusmodi.

Sum motus absolutus per octauam sphæram, subalternatus per Saturnum, & sic descendendo per alias sphæras, & per sphæras aliorum vsque ad vegetabilia particularia, utputa vsque ad lapidem, rosam, equum, & huiusmodi: per omnia ista sum mobilis, & mouens, & exiens de potentia in actum continuè & successiuè, & hoc significatum est per ea quæ dicta sunt in capitulis formæ, materiæ, generationis, corruptionis, &c.

Iterum ait motus, sum continuus in quantū sum vna essentia absoluta

absoluta secundum totum universum continuè extensus, cum totum universum sit unum individuum continuum corporale constitutum ex suis principijs generalibus, utputa, ex bonitate, magnitudine, &c. ut dictum est de generali forma, materia & decem prædicamentis. Omnia ista sunt continua non contigua, quo ad superius, nec quo ad inferius: quia si sic, mundus esset individuum discontinuatum. & non unum, & etiam implicaret vacuum: & ego non essem continuus, sed successivus divisus, quod est impossibile: sum autem discontinuatus in particularibus, secundum quod differunt species, ut asinus, capra, & huiusmodi: & remaneo indivisus quo ad meam essentiam, ut omnia sunt in me, & ego in ipsis ab omni vacuitate denudatus per existentiam & agentiam.

Rursus ait motus, habeo tres species inter alias, utputa augmentationem, alterationem, ut significatum est per generationem & corruptionem. Alia est per loca, utputa nubes in cælo quæ moventur de uno loco in alium: & sic pluvia, quæ movetur de superius ad inferius, quia ponderosa est, & sicut piscis, qui movet se in aqua cum cauda sua, & equus in terra, qui movet se cum pedibus suis.

Ulterius dixit motus, habeo quatuor species, quæ sunt elementativa, vegetativa, sensitiva, & imaginativa: per omnes istas sum motus & mouens, sicut in capitulis prædictarum specierum significatum est.

Iterum ait motus, habeo tres species: utputa motum circularem, rectum, & obliquum. Circularem, ut patet per cælum. Rectum, ut patet per descensum aquæ, & per ascensum ignis, & per sagittam motam in aère, & sic de vento, & huiusmodi. Motus autem meus obliquus consistit per angulos acutos rectos sive obtusos.

Ulterius ait motus, sum per quatuor qualitates, quia cum ipsis sum mouens & mobilis, sicut in flamma, in aqua calida, in glacie, & huiusmodi, constituendo quatuor qualitates, utputa choleram, sanguinem, phlegma, & melancholiam.

Rursus dixit motus, sum movens & mobilis artificialiter, sicut navis mota per ventum, & navita motus ad motum navis, & figura arcæ mota de potentia in actum, & sic de alijs mechanicis.

Item sum motus ad privationem, & hoc patet per cæcitatē, surditatem, &c. & per sensum inæfectum, sive imaginationem inæfectam, & sic de alijs

Ulterius dixit motus, sum motus in subjecto moto per cibum, potum, & huiusmodi.

Rursus ait motus, multa alia possem dicere de me, osten-

dendo meam essentiam, existentiam, & agentiam, meum instinctum, appetitum, meam originem, meam bonitatem, magnitudinem, quantitatem, qualitatem, &c. sed per ea, quæ de me dixi, possunt cognosci omnia, quæ de me dici possunt, & hoc per intellectum subtiliter intuentum.

## DE INTELLECTU.

### C A P. X.

**A**IT intellectus, Ego sum substantia creata conjuncta cui propriè competit intelligere, & per accidens credere.

Dixit intellectus, per divinum intellectum sum creatus, bonitas est mihi associata, & mecum conjuncta per divinam bonitatem, magnitudo per divinam magnitudinem, duratio per divinam æternitatem, potestas per divinam potestatem, voluntas per divinam voluntatem, virtus per divinam virtutem, veritas per divinam veritatem, delectatio per divinam gloriam, & huiusmodi. Per bonitatem sum bonus, per magnitudinem magnus, per æternitatem durabilis, per potestatem potens, &c. & ideo cum sim sic associatus, sum potens ad intelligendi generalia, ut puta genus, species abstracta eò: quod unum, magnum, &c. cum omnibus sum istis compositus, ut bene, magne, &c. & objectum primum, qui est meus finis, & omnia per ipsum cum istis facio scientiam profundam de bonitate, magnitudine, &c.

Rursus ait intellectus, quoniam cum omnibus istis sum compositus in tanto, quod quilibet est in me, & ego in ipsis essentialiter, multiplicabimus extensionem & unam essentiam: & hoc idem est de voluntate & memoria in tanto, quod sumus una essentia, una anima immortalis composita ex prædictis.

Rursus dixit intellectus, divinus intellectus est infinitus, & comprehendit omnia, & ideo cognoscit me quantum & finitum, ratione cuius necessitatus sum, quod sim quantus, & sic de qualitate mea, relatione & alijs prædicamentis in mea substantia sustentatis, & cum ipsa conjunctis, & ideo oportet me esse particulatum, secundum quod sum cum corpore Petri conjunctus, & est alius intellectus, à me distinctus, cū corpore Guillelmi conjunctus, & sic de alijs: & hoc est quod summus intellectus requirit quo ad suam dignitatem, quod pluries intellectus sit cognitus, & laudatus, & in gloria sempiterna beatificans intellectus beatos.

Itē ait intellectus, sum correlativus, eo quod sum intellectus agens, intelligens, & sum intellectus possibilis qui est propria passio in qua sunt species intelligibiles, & per eas entia realia sunt cognita, & sum intelligere intrinsecum. Omnia ista sunt per essentiam, quia sunt partes meæ, ipsa autem sunt distincta, quia sunt relata: sine qua distinctione non essent relata, vel

haberent naturam, nec inueniet ipse facere scientias, nec possum extra ipsas facere, quia nulla potentia agit naturaliter extra suam essentiam.

Rursus ait intellectus, quia sum intellectus agens, sum forma: & quia sum intellectus passibilis, sum materia: & sū forma cū forma bonitatis, & materia cū materia bonitatis, & sic de magnitudine, &c. & sū cōnexio, ut puta intelligere cū bonificare, &c.

Item ait intellectus, per meam formam sum actiuus, ipsa actio est primitiua & non prædicamentalis, quia cum ipsa forma est conuersa: & ideo ipsa actio est substantialis: ab ipsa autem oritur actio accidentalitatis prædicamentalis. Et sic de materia suo modo actio & passio prædicamentales sunt instrumenta, cum quibus acquiruntur species abstractæ à sensu & imaginatione, illuminatæ & radicatæ in mea propria passione, in qua sunt factæ intelligibiles, ipsæ intelligibilitates sunt peregrinæ acquisite per accidens. Et sic de intelligere peregrino orto ab intellectiuo, & intelligibili prædicamentalis.

Rursum dixit intellectus, sum vita & in quantum sum vita, sum vita corporis & forma, cum quo sum conjunctus: ratio huius est, quia reduco quatuor potentias corporis: ut puta, elementariam, vegetariam, sensitivam & imaginariam in speciem humanam. Ipse autem homo est per me factus, & mouet me ad intelligendum, cum mea natura sit intelligere & hoc naturaliter: moraliter autem si moueat bene me ad intelligendum, sum verus & bonus. si autem ipse homo est malus moraliter, & mouet me sophisticè, sum malus & falsus, quia à fine meo sum deuiatus, & de peccato habitatus.

Rursum ait intellectus, meus ordo est quod sim primitiua in acquirendo species, distinguendo, concordando, contrariando: & non possum ipsas intelligere, faciam ipsas credibiles, & sic per accidens sum creditiuus, positiuus: & quā sum in medio inter intelligere & credere, sum opinatiuus, dubitatiuus, & extra quietem, & in labore positus in tantum, quod sum promptus ad concludendum verum aut falsum, si concludo verum, sum quietatus, si falsum sum de ignorantia habitatus.

Rursum dixit intellectus, inter me & hominem in quo sum est differentia, cum sim vna pars eius, quo ad meam naturā nūquā sum fallax, cū meum proprium objectū sit intelligibile, & mea natura sit ad hoc disposita. Homo autem est compositus ex pluribus potentiis, ipse mouet me sicut totum mouet suas partes: & ideo per ipsum, si fallor, deficio non per me contra meam naturam, quoniam quandoque homo habet ita magnam voluntatem ad desideratum, quod non habeo libertatem antecedendi, nec inquirendi veritatem: & sic de ira & huiusmodi.

Rursus dixit intellectus, duobus modis intelligo & facio scientiam, primò per sensum & per imaginationem de rebus inferioribus, tanquam in artibus liberalibus & mœchanicis, & de moralibus: alium modum habeo per ea, quæ sunt superiora, ut puta per Deum, & per suas dignitates, & per substantias separatas: & sicut facio scientias inferiores per possibile & impossibile, sic facio scientias superiores per possibile & impossibile: & magis sum altus & assertivus per possibilitatem & impossibilitatem ad superiora, quam ad inferiora: cum Deus sit superius agens cum sua bonitate, magnitudine, &c. bene, magnè, etc. ea quæ sunt apud eum possible, & evitet impossibilia, cum non posset malè agere, etc.

Confiteor quod Deus est altius objectum, quam ego possim intelligere, & magis est per se intelligibilis sua bonitas, magnitudo, etc. & etiam suum agere intrinsecum & extrinsecum, quam ego possim intelligere, cum sim potentia inferior, & ipsa objectum superius. De istis autem alijs scientijs, quæ sunt inferiores non est sic, quæ fiunt per sensum & per imaginationem, quoniam ego sum magis dispositus & pròptus ad intelligendū superiora, cum sim spiritus: quam sensus & imaginatio sunt mihi sufficientes, quia sunt de genere corporeitatis.

Item dixit intellectus, confiteor quod divinus intellectus est infinitus, & profundus per se & per suam bonitatem, magnitudinem, etc. cum sit ab omni materia & accidente disparatus, & cum ipsis rationibus conversus. Talis autem infinitas & profunditas, quam habet quo ad sua correlativa infinita, à nullo ente potest impediri: cum omnia alia sint inferiora, & ipsæ dignitates superiores in superlativo gradu existentes. Hoc autem quod confiteor, necessarium est esse verum: quia si non, altior essem in objectando Deum fictum sive Chimeram spirituale, quam objectando Deū verum & reale, quod est falsum & impossibile: aliter essem altior in virtute objectando, quam per Deum essem quantus: quod est absurdum dicere.

Rursus dicit intellectus, multa alia possem dicere: sed esset longum narrare, & per ea quæ dixi potest cognosci, quicquid de me dici potest.

## DE VOLUNTATE.

### C A P. XI.

**D**IXIT voluntas, Ego sum substantia creata, cui propriè competit velle, & per accidens credere. Dicit voluntas mihi competit propriè velle: quia sum ex tribus meis correlativis constituta: ut puta, ex volente, volibili, & velle, cum quibus

quibus sum profunda. Cum velle autem appeto volibilia-  
utilia, cum nolle odio odibilia inutilia.

Itē ait voluntas, sicut substantia associata cum bonitate, ma-  
gnitudine, etc. sicut de intellectu fratre meo, dictū est: ipsa au-  
tem bonitas est ei & mihi communis, & sic de magnitudine,  
etc. ratione cuius sua correlativa & mea sunt communiter bo-  
na, magna, etc. Ratio huius est quia summum objectum sci-  
licet Deus est æqualiter bonum magnum, etc. ratione cuius  
bene magnè, etc. est à me & ab intellectu fratre meo objecta-  
bilis contemplando, & in alia vita beatificando.

Dixit voluntas, ego facio amationem duobus modis (sicut  
dictum est de intellectu, qui facit scientiam duobus modis) fa-  
cio ei amationem per sensum & imaginationem, ut satisfaciā  
corpori cum quo coniuncta de eo, quod ipsi necessarium est in  
volendo ea, quæ sunt ipsi utilia, & in nolendo ea, quæ ipsi sunt  
inutilia: & hoc maximè facio propter me cum sim forma eius,  
& cum per ipsum sim disposita ad faciendum amationem de  
supremo objecto quod est meus finis, & finis corporis, ama-  
tio autem quam facis ad superius est spiritualis, cum vero sim  
spiritus transcendens cum mea bonitate: bonitatem corporis  
cum mea magnitudine, etc. magnitudinem corporis, ad quam  
sequitur, quod meum possibile, quod habeo ad superius, est  
altius quam possibile quod habeo ad inferius in faciendo ama-  
tionem: & sic de impossibili, hoc est quod objecta quæ sunt in-  
feriora sunt tantum amabilia naturaliter, quantum objecta  
quæ sunt superiora, ut puta Deus & suæ rationes, sua intrin-  
seca operatio & extrinseca, & sic de angelis, de alia vita, & hu-  
iusmodi.

Dixit voluntas, sum sic composita meo modo sicut dictum  
est de intellectu suo modo, & ideo sum absoluta in volendo  
bene magnè, etc. & si bene magne, etc. diligo, bona sum, si in op-  
posito mala sum, & de peccato sum habituata. In volendo ha-  
beo libertatem, duobus modis possum velle bonum: quia bo-  
na sum naturaliter: & maximè, quia divina bonitas causat in  
me meam bonitatem naturalem, & dat mihi liberum arbitriū  
ad volendum bonum. alio modo habeo in contrarium libe-  
rum arbitrium ad volendum malum, & hoc, quia sum de nihilo  
creata: malum autem est habitus privativus, sicut bonum  
positivus, & ideo homo, cuius sum una pars, de me potest age-  
re bene aut male, si per me diligit bona, bonus est moraliter: &  
si per me diligit mala, malus est moraliter: & ideo malè dicunt  
illi, qui asserunt. quod ego sum bona voluntas in omnibus ho-  
minibus: quia si sic, non essem subiectum iusticiæ Dei in tribu-  
endo bonū pro bono, & malum pro malo; divina aut voluntas

hoc

hoc non vult, quia idem est cum iusticia: & me expectat si bonum in agendo ad bonificandum in vita sempiterna, ut meum obiectum sit æuiternum per amorem: & hoc bonū magnū, &c.

Rursus dixit voluntas, ego sum particulata in Petro: & quia sum associata cum bonitate, magnitudine, &c. mea correlatiua sunt generalia, cum quibus transcendendo obiectiuē sensum & imaginationem, quæ non possunt attingere genera, species abstracta: ut puta abstractam substantiam, quantitatem & sic de aliis prædicamentis absolutis. Ego autem sic diligendo, cum habeam altiore naturam, quam sensus & imaginatio, & magis bonam per bonitatem spiritualem, magis magnam per magnitudinem spiritualem, &c. quam ipse habeat per corporalem: et jam quid mirum cum ego habeam obiectum primum diligendo, sensus autem non sentiendo, nec imaginatio imaginando: quoniā Deus nec est sensibilis, nec est imaginabilis: sed per me est amabilis, & per meum fratrem intellectum intelligibilis, & per memoriam sororem meam recolibilis: nō est autem quod Deum possit obiectare, nisi anima & angelus recolendo, intelligendo, & amando: & ad ista tria sunt creata & ordinata omnia alia.

Ait voluntas, sum potentia imperatiua, eo quod sum optatiua. Imperatiua sum, quia impero intellectui, & memoriæ, ut obiectent meum obiectum desideratum: intellectus autem & memoria imperant mihi, ut obiectem obiectum eis desideratum: & hoc naturaliter est ordinatum, ut bene nos agamus, & inuicem coadiuuemus ad hoc, ut bene magne, &c. obiectemus, & meritum beatitudinis acquiramus, cum habitu iusticiæ, prudentiæ, &c. sed homo malus, quando est peruersus, difformat nos, quando est habituatus de avaritia in prudentia, &c. nos autem sine ipso nihil agere possumus, cum ipse sit motor & nos simus mobilia, ipse vniuersalis & nos particulares.

Item ait voluntas, sum cum habitu charitatis ordinata & exaltata, sicut intellectus per habitum, & quandoque habitus suus & meus eodem modo se habent ad idem obiectum amando & credendo, & quādo intellectus est altissimus per habitum fidei, sub quo habitu est habituatus de sapientia, tunc habitus suus & meus æqualiter se habent ad idē obiectū amādo & intelligendo, & tūc sum<sup>9</sup> in actu perfecto, secūdu q̄ perfectio potest dici in via.

Ait voluntas, ego sum potentia electiua. & hoc duobus modis eligendo, amando species, aut odiendo, quas intellectus inuenit, & intelligibiles facit, aut credibiles: ipsas autem species inuenias per intellectum, & per me electas, ponimus in memoria sorore nostra: ut ipsas custodiat, & sint antiquæ, ut possimus acquirere nouas, & quando volumus recuperare ipsas antiquas, ponimus nouas in ipsa memoria, ut sint antiquæ, & quod reddat nobis

nobis illas, quas primo posuimus. Multoties autem ipsa memoria ad hoc est valde fatigata in recipiendo & reddendo, quia non potest in eodem nunc, & quia tempus est prolongatum: & ideo quando non potest nobis reddere species antiquas, intellectus & ego sumus in magno labore, & per consequens ipsa memoria: & quando reddit tunc sumus in quiete.

Item dixit voluntas, intellectus frater meus habet magnum auantagium super me, quoniam si ipse appetat objectare objectum bonum, magnum, &c. intelligendo & non possit, sensatus est: sed ego non possum habere sensationem, quoniam priuata sum, si velim ad diligendum bonum, & si nolo culpam habeo, de qua culpa memet habituo: intellectus autem de ignorantia non se habituatur, optando ipsam, eo quod est sua inimica, sed ego heu tristis! quare opto malitiam, cum sit mea inimica, non dico quod sit per meam naturam, quoniam nullum agens appetit agere suum contrarium: est autem per hominem cuius ancilla sum, quia quandoque agit per me malè, eo quod peruersus est.

Ait voluntas, multa alia de me dicere possem: sed ea quæ dicta sunt sufficiant intellectui subtiliter intuenti, quoniam per ea quæ dicta sunt potest cognosci mea essentia, agentia & natura, mea quantitas, qualitas, &c.

## DE MEMORIA. CAP. XII.

**D**IXIT memoria. Ego sum substantia creata coniuncta cui propriè competit recolere & per accidens obliuisci.

Dixit memoria, sum sic associata de bonitate, magnitudine, &c. sicut intellectus & voluntas: & ideo in simul sumus participantes per vnā bonitatem, magnitudinem, &c. & iam in meo bono recolere est bonum intelligere & amare: ex istis tribus bonis sequitur vnus bonus actus communis, in quo sunt plures actus differentes eo quod sumus tres potentia differentes: & sicut dico de bonitate, ita dico de magnitudine, &c.

Iterum ait memoria, sum composita de meis principiis innatis scilicet de bonitate, magnitudine, &c. & ista est prima compositio: secūda autē cōpositio est quia sū substantia cōposita de forma & materia: tertia cōpositio quia sū cōposita cum intellectu & volūate, quia omnes tres sum<sup>9</sup> vna anima hominis: mortuo autē homine remanemus hoc quod sumus, quia remanent tres species compositionis prædictæ, ad quod sequitur, quod ipsa anima est immortalis, cum istas tres species compositionis habeat per se & per suam naturam. Rursus dicit memoria, sum relata eo quia habeo tria relatiua, cum quibus simul sum creata, ut puta memorabile, memorabile & memorari: omnes



tres sumus una & una natura. Per meum memorativum colligo species mihi traditas per intellectum & voluntatem, ipsas pono in mea propria positione, hoc est in mea memorabilitate, in qua facit memorabiles & antiquas, & quando reddo ipsa meum memorativum conversum est in recolitum, quod reducit easdem species de potentia in actum, quas meum memorativum posuit in mea memorabilitate.

Patet ergo, dixit memoria, quod habeo duas species, & per consequens duos actus. scilicet memorari & recollere: per primam memoror, per secundam recolo, hoc est reddo, quod memorabar: cum istis autem sum magna & profunda. Ait memoria, per meam naturam restauro ea, quæ sunt præterita, & sic causo scientiam de præteritis: intellectus autem præcedens inveniens scientias est antecedens, & ego sum ejus consequentia distinctè posita ab intellectu, quia si non: statim, quando intellectus causaret scientiam, sequeretur consequens, & intelligendo in tempore præsentis intelligeret ea quæ intellexit in tempore præterito, quod est impossibile. Patet ergo, quod sumus duæ potentia distinctæ per antecedens & consequens: & potest probari per voluntatem sororem nostram, quæ consistit in medio, optando species novas per intellectum & species antiquas per me: si autem non essemus distinctæ potentia intellectus & ego, voluntas in eodem instanti optaret species novas & antiquas, & perderetur successio, quod est impossibile: & ideo cum hæc ita sint. malè dicunt qui asserunt, quod ego & intellectus sumus eadem potentia. Meum possibile & impossibile sunt mea instrumenta: per possibile possum recipere species & reddere: per meum impossibile quandoque non possum reddere species antiquas in me simpliciter privatas, & hoc quia tempus prolongatum, aut quia à contingentia species mihi fuerunt datæ, hoc est per lētum intelligere & velle: & quia ipsa non deduxi frequenter à potentia in actum reddendo.

Iterum ait, memoria per simile & per dissimile reddo species quandoq;, & sine ipsis non possum reddere: quod ostendo per illud exemplum, si obliviscar nomen alicuius hominis, & intellectus voluntas requirunt, quòd reddam eis illud nomen quod in me posuerunt, si recolam, de aliquibus operationibus, quas fecit ille homo bene aut male, cum amicitia aut cum inimicitia, & memoror finem, quare intellectus & voluntas appetunt, quòd reddam illud nomen hominis, tunc per meam bonitatem, magnitudinem &c.; sum quoque ad innatam ad reddendum ipsam speciem memorando ipsum finem bonum aut malum, qui sequitur, & sic de magnitudine aut de parvitate &c. & ideo per talem dispositionem rarò erit quin reddam illud nomen, quod eram oblita.

Rursum ait memoria, effective mea natura est melancholia,

quoniam per frigiditatem restringo species & conseruo metaphoricè loquendo, quoniam aqua habet naturam restringendi, & quia terra habet naturam vacuatiuam, habeo loca in quibus possum ponere ipsas species, sed quòd euacuauerunt: voluntas autem cum effectiue habeat naturam aeris, multotiens me impedit ad reddendum species, ratione nimij appetitus, & intellectus, qui habet naturam ignis: effectiue est per nimiam voluntatem deformatus & non potest de liberare mecum, quòd reddam ipsas species: & ideo multotiens homo est tantum intentus ad recuperandum species per nimiam voluntatem, aut tantum frequentat ipsas objectando, quòd efficitur stultus eo quòd intellectus est difformatus, quia nescit coniungere speciem cum specie nec ligare ordinatè: & ego à casu moueo hominem ad memorandam vnam speciem, & postmodum aliam sine mea secunda specie, ut puta recolentia supra tacta.

Vlterius ait memoria, sicut dixi de voluntate quæ impedit me quandoque, ita dico de intellectu, fratre meo, qui quandoque impedit me: ut puta quando homo legit diu in libro, ut intelligat veritatem optatam, si diu perseueret in legendo, tantum extat intellectus ad intelligere, quòd difformat me ad recipiendū species & hoc per nimiam fatigationem sui ipsius & mei. Remedium autem consistit in hoc, quòd breuiter legat, & hoc frequenter possim recolere ipsam lecturam.

Ait memoria, sicut intellectus qui est meum antecedens per intelligere, & ego consequens per recolere eius, habet duos modos faciendi scientiam, ut dictum est in cap. suo: sic ego habeo duos modos in agendo, quoniam sensum & imaginationem concipio primitiue, & super sensum & imaginationem ascendo, quando objecto Deum & suas rationes, & suas operationes, per superius sum leuis, delectabilis, sana, recta, & sollicita: sed per inferius sum pigra, lenta, rudis &c. hoc autem non est per meam naturam: sed quia objecta sunt inferiora, & de genere finis corporis, quæ objecta impediunt me ad objectandum objecta superiora, quæ sunt de fine animæ.

Rursus dixit memoria, multa possunt dici de me, & multa possum dicere, sed per ea quæ dixi potest cognosci mea natura, mea essentia, & meæ operationes, posito quòd intellectus sit inutilis infundatus cum suis correlatiuis distinctis, non rudis, quia in ruditate sua sum per accidens rudificata eo quòd sum consequentia eius.

### CONCLUSIO LIBRI.

POST QUAM duodecim principia philosophiæ fuerunt locuta, quodlibet de seipso dixit Philosophia Dominabus & Raymundo: audiuiſtis ea, quæ dicunt mea principia de se-

ipsis, & consilium quod dedit meus intellectus in prologo: & ego rogo vos quantum possum, quod ea quæ audiuitis reportetis Serenissimo Domino Philippo Regi Francorum, ut mihi satisfaciat de iniuria mihi facta, sicut satisfacit sanctæ fidei Catholicæ, cum sit pugil verus & legalis: & tu Raymunde, dixit Philosophia, debes habere contritionem, si ad hoc non facias satisfactionem, secundum totum posse tuum.

Ait Raymundus, Domina Philosophia, sum paratus ad ponendum totum me, & quicquid sum, ad tuum honorem & ad honorem Dominae Theologiæ, quam diligo super omnia, & tu Philosophia scis quamdiu ad hoc laboravi, & omnia bona mea terrena propter hoc dimisi: sed quid potest ad hoc meum parum posse, cum sim ad tam altum negotium & ponderosum improporcionatus: tu autem, cuius est negotium, impetres cum Serenissimo Francorum Rege, quod ad hoc manum teneat viriliter & deuotè, & etiam cum Magistris & Baccalaureis in divina scriptura, & cum illis sume Artistas tibi, ut videbitur expedire, in tanto contrarietatem, sed puram concordantiam atque meram, quod inter te & Theologiam non sit dare aliquo modo te existente ancilla & Theologia Domina tua: cum sit tuus finis, eo quod Deus est subiectum eius.

Respondit Philosophia, Raymunde, bene dicis, & ego faciam ad hoc quicquid poterò, cum tenear facere, tu autem non sis timidus, nec lentus, sed confidens atque audax, & prædica philosophicè ea quæ de me & de meis principiis audiuitis in Ecclesijs, scholis, & plateis: habeas confidentiam in Deo, & in prædictis imperatricibus, & in me & meis principiis, quia te associabimus & fortificabimus, & te dirigemus quando prædicabis & disputabis,

Finito autem sermone Philosophiæ: Dominae & Raymundus ad Regem Serenissimum Franciæ accesserunt, & ea quæ audiuerunt ei dixerunt humiliter & deuotè. Rex autem qui humilis, verus, & deuotus est, ea quæ dixerunt benigniter accepit, & permotus fuit ad misericordiam per ea quæ audiuit magnum bonum faciendum. Dominas autem in bonam spei posuit & Raymundum.

*Ad laudem & honorem Dei finit Raymundus istum librum Parryhsi mense Februarij, Anno M. CCC. X. Incarnationis Domini nostri Iesu Christi.*

DIALE